

književni imenik:

slobodan tišma

Slobodan Tišma dobiče svoju urečenu prošlost, zgusnutu u jedva vidljivu, zaglušujuće izglačanu ubojitost, zaustavljenu tačno na ivici nehotičnog pokreta, koji putanju svoju time ne prepoznaje, a do nje mu, onim čime biva nije ni stalo.

Tek blago, roditeljski taknut, usrdno zatrovan da okretanje mu san razmagljuje u polukret stječen, ničim da se razlaže u ravni, toj što visinu i dubinu svoju ima. A iskaz mu biva-ne-biva, tim da je onaj kojim nejasni ga odrediše, sebe radi, lek u mezapamćenoj rani sakriven.

Čime traje, svrsi ishitren u poledinu, tek osmehnut ispred i iza, da sumnja, što nečemu, time, neko jeste — neuhvatljivo trošenje njim je.

Oni, što sebi nejasni u vidljivom, njime moćni, odande nečim začinjani, tu da su onim u čemu ih nije — zajedno kod svega što to u nečemu nije.

Predhodećim, čime nije, istim postojeći, zanos iskazu narečen, da nema mu onog koji poznaje ga — u tome je.

Odande, nečim začinjen, začinja time:

*Ni trunka pobune u meni.
Muzika me nosila, rasla je ista,
slušao sam je u srcu svakog kamena,
jer on je bio moj brat i spašen,
drugi moj život.*

*Onda sam ja umro,
ali brata sam video uvek,
govorio je: S jedne strane je ponor
tamo gde idemo još se ništa nije dogodilo.
(Sudbine, 5. pesma)*

Presudna ljubav, gde izmereno vreme meru svoju ispušta, da u povratku se, pronađena, sebi prepusti.

*Zatamneće portal
i ne priznati: biva ne biva
Još dalje dalje
izvan kretnje a nije
stan. Tetivama ogavnog sna
izbeći
Tihi govor u kome se lice
stani pre.*

(Bez naslova)

Taako zatečen, onim, čime jeste u nebilom, tek pogled i strana nje-gova, polukret, kosmičko trunje, ručka ili bista u voćnjaku, hujnim nebesima uzonno milovanje — prošlim biva on koji svekoliku prošlost, time što jeste, naslonjen ni na šta, do li na večanju izmaglicu, pokret grane, usamljen sunčev zrak, ljubičast cvet — sažima.

Vujica REŠIN TUCIĆ

slobodan tišma

pesme i zapisi

I
Evo nas opet na putu posle ogromnih reči jezera koje su opisale čoveka
U pomaku prostora grozna uspomeno kojoj smo oprostili

II
Krepe nas smrti u vrhovima i u samoj dubini pritajene vatre

III
U toj širini tako sigurne ne kreću se i načas pevaju

IV
Koliko je reči potrebno da se razvije muzika

V
A možda uopšte nema ničega
Samo visoko gore u prostoru lebde JEDNA OGROMNA VRATA

VI
Pod jednim krovom živim

VII
Ako je izgovorim soba postaje savršeno nespretna

VIII
Štupih u jedan uzan predeo zamagljen vejavicom
Gore je tako gust i sitan sneg padao da mi se glava gubila u brdima

IX
Šta je perspektiva
Za ime sveta

Svaka udaljenost
ŠTA

X
Čovek jeste u prvom drugom i trećem viđenju i tako dalje

XI
S kakvom sam žestinom u brda išao
Plaveći
Maršovskog dana u ljuotom mrazu jutra

XII
Kvadrat
NIŠTA lepše
NIŠTA tačnije

XIII
Nova božanstva su vezana za nove prostore

XIV
Ako neko govori ima opravdanja ako neko čuti

XV
Jezerce reči
Neki ljudi govore zatim odu
Izgube se u knjizi u jednoj priči

■
Otvara se prostranstvo iz jedne tačke
doline dubine izvan sna

ona peva
i podnosi svu težinu neba
koje se preliva preko rubova
tečnosti to čisto piće
kružeći da zamuti jasni poljubac
neuspeha pod isukanim mačevima

koji ga iznova otvaraju
raste
ledeni breg u prostor neba slažući
svetlo srce oluje
jednog ugovora o svetlosti

otrovni talog
iza presečenog čela noći
jeka

■
Zaborav preseca visine na mestima
S večeri u kući kada se sve vraćalo
Iz plaveti koja se otvorila u blagosti kao grob
Jer tvrdi je zid od svakog dana koji ga pokriva

Na crnim stranicama svetluca talog
I smeom zatvorenim kreće se u hodnicima
Ko da je pozna u pojasu hladnoće u visini
Vatra koja se sama najdublje obasjava

Na aveinjnskom putu pod kišom ugljevlje primicanja
Ili ako opet ističe iz njenih usta dovodeći je sebi u susret

Svetla traka pod mesecom pod znacima
Tek ako uzme pravac ona se javlja

Da bi se digla u dugim pokretima
Praznina do onih visina čistog zaborava

KAPELNIKU BISKUPA PATAČIĆA U VELIKOM VARADINU

Hladni su razbijeni vitraži u kojima da lupka vetrić spolja
Prepolovljen dan sa prenesenim plamenom gori — drugo vreme —
Zatvorivši grozotu slika koje se slažu u svod, ako
Gubeći radost neshvatljivim stepenicama odlazeći vedri on — koju ne
iskazuje fajnom —
Na svakom licu gore silazeći u sebe plamen
Nebeska ogledala u kojima je noć
Vetar se diže nad svećnjacima, nad praznim kovčegom

... zaustavio sam se, iznenada, učinilo mi se da su se sve knjige
zatvorile pune fajanstva svetova. Jedan život je prohujao u ovom nemo-
guće kratkom času, ili, to obilje sadržaja, sve to nije uopšte postojalo.
Neprobudeno. Nerodene ličnosti, neostvarene situacije.

Ako sam imao vlast nad toliko života, nad tolikim vremenom, koje,
možda, zauvek sada nedostaje?

Pogledam, zatim, svoje lice u staklu jednog ormana koji se razložio,
lice na ploči koja lebdi u vazduhu, bez oslonca, u prostoru, bez okvira.

PRIČA OD VEČERI DO JUTRA I JEDAN DAN

Sećanjem na prvi put ukazala se jasna slika sna
Kao da se oteo krik u visokom prozoru
S tišinom ponovnom otvaranje prostora
Ti reč još nisi rekao a usred pustinje noći sinuo je vedar dan

Potom mnogo si brojao i jasno se sećaš oštine prizora
u kom nije bio kretnje
Do jutra budan si ležao i bezvoljan
— Sećanje prekinuto — svetlim klinovima zakivaju vrata
nikad viđeni ljudi spolja

Sutra opet gledaš spokojno svoje lepe ruke
A ledeno lelo je već na pragu
Ili pomisao na ružu — misliš — kako mali predel
dovoljan je za stan
Onda javi se strah — u dubokom uglu leži još sveže lišće
i miriše na vlagu

VEČERNJA MUZIKA

Još uvek osećam kako pirka dašak u kući
uvek je tu ne čineći pustoši
iza plavih stakala
Otišao sam, ali nisam siguran
da sam riskirao svoje srce puno reči
Neko govori u mraku
po lišću, po svim onim ljeskavim zvucima
koji dolaze, koji se vraćaju

Ja sam jedan mali daleki grob u noći
pun vode

Iz ravnice na kojoj pustoš
sve se primicalo u strahu ne okrećući se
praznini što se otvorila iza
U kojoj blizini pre nas
U noć ljudi se približe i grade grad
I prvi digoše preko noći
A s jutrom nestali graditelji
I osta tajna sa sedam kapija otvorenih
kroz koje protrča vetar i umi lice zidina
I zapeva u njegovom srcu
tako da prostori se zaradovaše

Ko zorom ko s večeri stižu sad umorni neznanci
Al na daljini se osmatraju
I svaki zapali svoju vatru
A kule lepša od lepše viša od više
Muklinom pevaju brodovlje i pratnja
Ja sam gazim teškim sandalom po mrklim pločama
u toplom vazduhu što prima utonuće
I u času rastrčah se po svim crkvama

ČUDNOVATO POSLEPODNE

Palili su cigarete i pušili na prozoru dok sam spavao. Čudnovato lepo
poslepodne u ovom kraju. U narančastoj košulji, u krevetu, spreman sva-
kog časa da se dignem i nekud odem.
Njih dvoje su se ljubili u prozoru. Posle sam se probudio u dubokoj
noći i odmah otišao. Bili su uvek tamo.
Dve mrtve spodobne koje je ubio strah.

slobodanka jović

franjinina

Sećao ga se dugo kao izrazito mitske ličnosti. Bio je središte
svih njegovih dečaćkih misli, zabludelih na granici realnosti i fan-
tastike.

Ludi Franjina mogao je da bude zlosrećni prorok koji je, sves-
nim odricanjem od svake udobnosti, normalne za održanje ljud-
ske egzistencije, dospao do toga da poseduje neki magični uticaj na
sve stvari, vezane od iskona za pranagon, i ovlada njima; a mo-
gao je, u dečjoj mašti, da bude groteskna ličnost u kojoj je čovek
namerno unižen i obezvređen, te se postavlja i pitanje ne okajava
li on sobom, svojom ludošću, kosmičku ludost iskazanu kroz ljud-
sko postojanje?

Razbarušene i nejasne dečje misli proganjao je Franjina svojim
ne čestim, ali uvek interesantnim i odmerenim spuštanjem odne-
kud iz svog skrovišta na Papuku. Tada bi dečak ostavljao situ
stoku i izdaleka pratio visoku, čudnovatu priliku obavijenu tro-
strukim debelim lancima i okovima, duboko zasećenim u nagotu
tela, sprženog i ogrubelog u vječitom dodiru s elementarnim čudi-
ma prirode. Nesnosno zveckanje i škripanje lanaca pratilo je od-
merene pokrete suludog, a u stopu za njim išao bi čopor pasa.
Tačnije, prodorno zviždanje i zveket lanaca kojima bi im Franjina
davao znak da dolazi, dovodili su seoske pse u neko čudno, eks-
tatično stanje.

Mališan zamišljeno pogleda po čoporu i zapazi po ko zna
koji put da i njegov Beli, otrgnuvši se s lanca posle prodornog
cviljenja, odlazi nekud u planinu da bi se vratio, kao i uvek, tek
nakon nekoliko dana.

Sneg i smetovi ljubili su, godinama, skorele pete papučkog pro-
roka. Vetar bi u naletima vlatao senjake sedine i pročešljavao za-
mršene čuperke, spuštene od usana naniže.

Lude noći trajale su dugo; a jauci, zveket i oluja slivali su se,
na mahove, u košmarni san. Kraj vatre izgledao je bezazleniji.
Uglavnom, čutao je. Prčastog nosa i ozbiljan, držeći u ruci čvrsto
prozeblu majušnu sestrinu ruku, dečak je oprezno obilazio okolo,
dodirivao ga, povlačio se, i nanovo nastavljao opreznu igru ispitiva-
vanja.

Avgustovska prašina ili septembar u poremećenim pljuskovima
letnjeg prizvuka, imali su izuzetnu draž u podnožju Papuka. Vi-
novno lišće znalo je svoju pesmu napamet, a teške prozračne i lep-
ljive bobice njihale su se iznad njegove glave. Koliko ga je puta
samo iznenađivao Franjina u snu! Pogled njegovih očiju, uprtih
u neko imaginarno podneblje, imao je tu moć da preplasi san pre
dosanjanog. Za trenutak, pogled večito odsutan i preplašene oči de-
teta, krstili bi se, i čestar bi uskoro progutao vijugavi rep zmi-
jaste trake.

Otac je često, u mesečinom obasjanoj noći, pušio pred kućom
škrtu i s mukom napravljenu cigaru, a dečak je čekao znak. Po
neodređenom nemiru svog belog ljubimca nagađao je hoće li nešto
poremetiti tišinu sela pre sna, ili će prodorni zvižduk, zveckanje
i lavež preplašiti tek zaspalu ponoć na uzglavljima umornih.

Ponovo je posmatrao istu stazu. Da, godine su je pomalo skri-
le. Ali, to je isti put kojim je one noći pošao i sam za Franjinom.
Ne menja ništa to što je odrastao i obuven u cipelu po meri; oseća
ipak trnje na ogrubelim petama i ujed Belog, kad je pokušao da
ga zaustavi na rubu jedne špilje. Išao je, a planina je bila mračna.
Visoka i povijena prilika ispred njega skakutala je nad ponorima,
iznad gromova i kiše. Sablast, praćena još sablasnijom gomilom.
I kao što je čarobni frulaš izveo sve miševe iz nekog nemačkog
grada i utopio ih u more, a zatim iščezao kako priča legenda, tako
je i Franjina nestao, praćen čoporom, uz jedan uski prut groma
koji se s mukom probio iza niskih oblaka.

Dečak se sećao potere. Prisećao se i sebe kako leži u travi, mo-
kar od kiše. Znao je da je taj događaj nastavio u nekom snu, po-
gubnom za Franjinu... Istina je, međutim, bila drugačija. Stajao
je danima i danima na prozoru trošne kuće, čekao — ništa se nije
čulo. Sve je utonulo u tišinu. Izlišno je da se kaže sve o pretraži-
vanju planine. Lovac u zelenom tražio je svog lovačkog psa, de-
čak Belog. Bezuspešno.

Utonulo u tišinu, naselje dočekuje sumnjive ponoćne šumove.
Sve se oglašava drukčije kad priroda prividno izgubi glas da ša-
puće u drveću i čavrlja u reci. Ni te, ni sledeće noći nije bilo
Franjine. Psi se više nikad nisu vratili. Ni Beli.

Čovek lagano prestade da bude dečak i saže se da priveže pertlu
na cipeli.

Papuk, sa grotesknim likom Franjine, ostade mu za ledima.